

І.М. Григус, В.О. Самороков, В.І. Цимбалюк, О.В. Цимбалюк

СУДОВА МЕДИЦИНА ТА СУДОВО-МЕДИЧНІ ЕКСПЕРТИЗИ

Навчальний посібник

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
як навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти
III–IV рівнів акредитації

**Львів
«Новий Світ – 2000»**

2020

УДК 340.6(075.8)
ББК 58.1 + 67.53
Г 83

Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу видавництва заборонено.

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(Лист № 1/11 – 6447 від 30.04.2014 р.)*

Рецензенти:

Шпонька І.С. – доктор медичних наук, професор;
Кафарський В.І. – доктор юридичних наук, професор;
Морозов А.М. – доктор медичних наук, професор.

Григус І.М., Самороков В.О., Цимбалюк В.І., Цимбалюк О.В.

Г 83 Судова медицина та судово-медичні експертизи: навчальний посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / Під ред. І. М. Григуса. – Львів : «Новий Світ-2000», 2020. – 208 с.

ISBN 978-966-418-269-9

Навчальний посібник підготовлено з використанням нормативних і наукових джерел, відповідно до навчальної програми курсу «Судова медицина та психіатрія». Розглянуто основні організаційно-правові і науково-практичні основи судової медицини, об'єкти, види і форми судово-медичних експертиз, порядок призначення і проведення їх в цивільному та кримінальному судочинстві.

У даний посібник введено сучасну інформацію, що знайшла віддзеркалення як в науковій, навчальній і методичній судово-медичній літературі, так і в юридичній.

УДК 340.6(075.8)
ББК 58.1 + 67.53

ISBN 978-966-418-269-9

© І.М. Григус, В.О. Самороков,
В.І. Цимбалюк, О.В. Цимбалюк, 2020
© «Новий Світ-2000», 2020

Зміст

<i>Вступ</i>	4
Розділ 1. Історія розвитку судової медицини	6
1.1. Виникнення і розвиток судової медицини	6
1.2. Предмет судової медицини	14
Розділ 2. Судово-медичні експертизи	22
2.1. Процесуальні основи та організація судово-медичних експертиз.....	22
2.2. Судово-медична танатологія	26
2.3. Правові та медичні аспекти огляду місця події та трупа	46
2.4. Судово-медична токсикологія	69
2.5. Судово-медична травматологія.....	100
2.6. Судово-медична експертиза вогнепальних ушкоджень	132
2.7. Судово-медична експертиза у випадках кисневого голодування (механічна асфіксія).....	147
2.8. Розлад здоров'я та смерть від дії високої та низької температур.....	161
2.9. Судово-медична експертиза речових доказів	170
2.10. Судово-медична експертиза сексуальних злочинів	177
<i>Список використаної літератури</i>	194
<i>Додаток</i>	196

Вступ

Конституція України гарантує кожному громадянину право на життя, здоров'я, захист честі, достоїнства і т.д. Захист прав громадян – головне завдання правоохоронних органів.

Для здійснення правоохоронної діяльності потрібні найрізноманітніші пізнання. Набуття знань відбувається за допомогою практичної діяльності і через навчання.

Серед медичних наук судова медицина посідає особливе місце. Визначається це тим, що теорія і практика її спрямовані насамперед не на лікування і попередження хвороб, пізнання їх природи, а на вивчення і розробку питань медичного і біологічного характеру, які виникають у слідчій і судовій практиці.

Будучи наукою медичною, судова медицина часто використовує знання юридичних дисциплін (криміналістики, кримінального права, кримінального процесу тощо). Зв'язок судової медицини з потребами правової науки, судочинства і державного управління має історичні корені. Медичні знання при здійсненні правосуддя застосовувались ще в давнину, про що свідчать літературні джерела періоду до нашої ери. Це підтверджується документами з історії Єгипту, Месопотамії, Китаю, Індії, Греції та Риму.

Вивчення предмета судової медицини необхідне юристам не лише тому, що такий предмет входить в програму навчання, а для того, щоб її можливості повноцінно й ефективно використовувалися в розкритті і розслідуванні злочинів, здійсненні правосуддя.

Застосування судово-медичних знань для вирішення питань, які виникають у практичній діяльності органів дізнання, слідства і суду, називається судово-медичною експертизою. Експертиза, в тому числі і судово-медична, є одним із доказів у слідчому і судовому процесах.

Існують різні види експертиз: судово-медична, судово-психіатрична, судово-бухгалтерська, криміналістична, судово-технічна та ін. Судово-медична експертиза почала застосовуватись значно раніше, ніж інші види експертиз.

В Україні здійснюється державна (посадова) і вільна судово-медична експертиза. Більшість експертиз проводиться судово-медичними експертами, тобто лікарями, які отримали спеціальну підготовку й обіймають посади судово-медичних експертів. Така експертиза є посадовою чи державною. Обов'язки судово-медичного експерта може

виконувати тільки спеціаліст з вищою медичною освітою.

Для розбудови демократичної держави важливе значення має фахова підготовка майбутніх спеціалістів у галузі правознавства та правоохоронної діяльності. Саме від тих фахових знань, які вони отримають у процесі навчання, залежить розвиток та вкорінення демократії в суспільстві.

Судова медицина, як галузь медичних знань, покликана надати дійову допомогу представникам правоохоронних органів у розкритті злочинів, вчинених проти честі та гідності особи. Тож цілком обґрунтовано, що всі співробітники правоохоронних органів, які здійснюють досудове слідство, повинні мати базові знання з судової медицини.

Сьогодні викладання судової медицини на юридичних факультетах потребує методичного забезпечення, котре б відповідало новій педагогічній технології та надало б інтегративності навчальному процесові. Саме це й зумовило появу пропонованого навчального посібника.